

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Описание на проекта

Заложените цели в проекта са свързани с проучване на нагласите и ориентациите в кариерата на млади хора, които са в началото на своя кариерен път или са в процеса на установяване и стабилизиране в кариерата. Подчертава се и се изследва тяхната ориентация към кариерно развитие, като за целта се проучват техните кариерни ориентации и планове за бъдещо кариерно развитие.

Теоретичните анализи са осъществени в контекста на съвременните подходи за изграждане на кариерна устойчивост и гъвкавост, като са използвани и приложени на практика два от възгледите за кариерата, които я отличават от традиционното разбиране на кариерата, а именно – многообразната кариера и кариерата без граници.

Отчетена е хуманистичната перспектива в трудовата и организационната психология, като се въвежда ролята на психологическия капитал като позитивно личностно състояние, което дава възможност да се предскажат нагласите към кариерата, респективно инициране на собствен бизнес и предприемаческите намерения при млади хора.

Адаптирани са методи за измерване на нагласите към кариерното развитие и ориентацията в кариерата на млади хора, както и за установяване на нагласата към предприемачество и стартиране на собствен бизнес.

Изграден е концептуален модел на изследване, който отчита ролята на психологическия капитал на личността и неговото влияние върху кариерните ориентации и в частност, върху предприемаческата кариерна ориентация.

Установена е надеждността на използваните методи, които показват подходящи психометрични данни.

Направено е изследване, които включва представители на двете поколения, които са на пазара на труда и имат и ще имат значителен относителен дял в следващите години – поколение „У“ и поколение „Z“, познато като дигиталното поколение.

Изследването интегрира количествен и качествен подход. Освен количествените методи, насочени към измерване на психологическия капитал и неговите компоненти, на ориентацията към предприемачество и на кариерните намерения и очаквания, е направен опит за прилагане на т.нар наративен подход в изследването на кариерата, който отразява съвременната социално-конструктивистка парадигма и който има приложение в последното десетилетие в кариерното развитие и консултиране.

ТЕМАТИЧЕН ПРОЕКТ:

„НАГЛАСИ КЪМ
ПРОФЕСИОНАЛНА
РЕАЛИЗАЦИЯ И СТАРТИРАНЕ
НА СОБСТВЕН БИЗНЕС ПРИ
МЛАДИ ХОРА“

РЪКОВОДИТЕЛ:
ПРОФ. Д.П.С.Н. СНЕЖАНА
ИЛИЕВА

ДОГОВОР № 80-10-104/

ПЕРИОД НА ИЗПЪЛНЕНИЕ:
АПРИЛ-НОЕМВРИ 2019

ОБЩА СТОЙНОСТ:
5 600 ЛВ.

Изпълнение на дейностите по проекта съгласно поставените цели и работната програма

Дейностите са извършени съгласно планирането в работната програма. Проучена е литературата и са направени теоретични анализи и обобщения, част от които са отразени в публикациите по проекта.

Проучени са инструменти, които биха могли да се използват при измерване на нагласите за предприемачество и стартиране на собствен бизнес, както и е създаден и приложен концептуален модел на изследване.

Проведено е изследване при млади хора, като част от тях са в процеса на обучение, но същевременно работят, докато другата част са с придобита бакалавърска или магистърска степен и са работещи на различни позиции в ИТ сектора.

Установени са психометричните качества на използваните инструменти, които показват висока вътрешна консистентност.

Направена е статистическа обработка, като са приложени посочените в проекта методи – дескриптивна статистика, айтем анализ, дисперсионен анализ, корелационен и регресионен анализ.

Обосновка на извършените разходи по проекта

Разходите са осъществени и отчетени съобразно предвидените в поректа. Поради спецификата на изпълнение на дейности, свързани с провеждане на изследването, е направен допълнителен трансфер на средства за принтиране на въпросници за изследването, който е аргументиран и одобрен по съответния административен ред.

Обобщение на постигнатите научни резултати от проекта

Отчетена е ролята на „психологически капитал“ на личността като предпоставка за формиране на кариерна адаптивност и за развиване на личностните кариерни ресурси, които да подпомогнат процеса на чести и непрекъснати очаквани изменения в кариерата на младите хора;

Резултатите от дескриптивната статистика установиха, че при изследваните млади хора надеждата като компонент на психологическия капитал има най-високи стойности, следвана от перцепцията за самоефикасност, докато устойчивостта и особено оптимизмът се оценяват по-ниско. Високите стойности по надежда очертават благоприятни очаквания относно кариерното развитие, докато по-ниските стойности по устойчивост и оптимизъм вероятно отразяват реалистичността на очакванията на личността спрямо развитието в кариерата.

Кариерните ориентации на изследваните млади хора са насочени предимно към автономия и независимост, следвани от обща мениджърска компетентност и предприемачество/творчество, докато сигурността/стабилността и функционалната/техническата компетентност се оценяват ниско

Не се установяват различия в нагласите и очакванията спрямо професионалната реализация в зависимост от пола и възрастта на изследваните;

Установени са корелатите на очакванията относно професионалната реализация и стартирането на собствен бизнес с компонентите на психологическия капитал и типовете кариерни ориентации, както и резултатите от направения регресионен анализ подчертават значението на психологическия капитал по отношение на кариерните очаквания и нагласи при младите хора.

Разпространение на резултатите

За тематични проекти и проекти за подкрепа на докторанти:

- Списък на публикациите в списания, реферирани в международни бази данни (ISI Web of Knowledge, SCOPUS или др.)

Ilieva, S. Career development orientations of young people in Bulgaria, IN; Herzen studies: Psychology research in Education, 274-282, DOI 10.33910/herzenpsyconf-2019-2-33

Ilieva, S., Vitanova, V., Career development expectations of young people. In Knowledge International Journal, vol. 34, 2019

- Списък на публикациите в нереферирани списания и сборници

Илиева, С. Психологически капитал и кариерни ориентации при млади хора. В: Приложна психология и социална практика, Университетско издателство, Варненски свободен университет, 57-76 с.

- Илиева, С. В: Лидерство и развитие на човешките ресурси, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ /под печат/

- Участие в международна конференция с доклад

Пленарен доклад 18 международна научна конференция „Приложна психология: Възможности и перспективи“, Варненски Свободен университет, Варна, 21-23 юни 2019

Пленарен доклад 2nd international conference Herzen studies: Psychology research in Education, 10-11 October 2019, Saint Petersburg, Russia

22 International conference “The power of knowledge” Kdvla, Greece, 11-13 October 2019

Международна конференция „Лидерство и развитие на човешките ресурси“, СУ „Св. Климент Охридски“, София, 29-30 ноември 2019